

Nuwe stemme 5.

Saamgestel deur Heilna du Plooy en Loftus Marais. Kaapstad: Tafelberg, 2013. 136 pp. ISBN: 978-0-624-05886-1.

DOI: <http://dx.doi.org/10.4314/tvl.v51i2.26>

Sedert die verskyning van *Nuwe Stemme 1* in 1997 met George Weideman en Anastasia de Vries as samestellers, het die daaropvolgende versamelbundels gevestig geraak as 'n gesogte vastrapplek vir nuwe digters in die Afrikaanse poëtiesisteem. Die samestellers was telkens 'n gevestigde figuur en 'n jong digter of redakteur—Petra Müller en Nèlleke de Jager (*Nuwe Stemme 2*, 2001), Antjie Krog en Alfred Schaffer (*Nuwe Stemme 3*, 2005) asook Ronel de Goede en Danie Marais (*Nuwe Stemme 4*, 2010).

Sedert die eerste verskyning het die *Nuwe Stemme*-reeks daarin geslaag om digters op te lewer wat reeds deeglik hulle merk in die Afrikaanse digkuns gemaak het. Die bekroonde Loftus Marais, wat saam met Heilna du Plooy vir *Nuwe Stemme 5* verantwoordelik is, is—soos ook Danie Marais—self een van die digters vir wie die *Nuwe Stemme*-reeks 'n platform vir selfstandige publikasie geskep het. Dit is dus nie sonder 'n redelike mate van verwagting dat die leser die bundel opneem nie.

Du Plooy wys in haar voorwoord daarop dat die gedigte waarop uiteindelik besluit is, tematies en tegnies uiteenlopend is en dat 'n gemene deler moeilik te vinde is. Tog poog sy om die inhoudelike verskeidenheid in sekere tematiese groeperinge tuis te bring, en wys sy ten slotte daarop dat die meeste van die gekose gedigte tegnies baie goed afgewerk is. Waar Du Plooy nie soseer probeer verantwoord watter kriteria vir insluiting gebruik is nie, is Marais se kommentaar in hierdie verband besonder verhelderend en bruikbaar om 'n oordeel oor die samestellers se keuses, asook die individuele gedigte te formuleer. Vir Marais was dit naamlik die ervaring van 'n bepaalde identiteit in 'n gedig wat sy enig-

ste kriterium tydens die seleksieproses was. My lees van die individuele verse is dus in 'n sterk mate gerig deur 'n soeke na 'n kenmerkende eie stem wat deur innerlike samehang gekenmerk word, oftewel, 'n eiesoortige blik of perspektief.

Die stemme van Desmond Painter, Fanie Viljoen, Alwyn Roux, Hilda Smits, Izak du Plessis en Pieter Odendaal val op, maar hierdie indruk probeer nie te kenne gee dat hulle noodwendig as die “beste” digters in die bundel beskou word nie. Trouens, van hierdie digters se individuele gedigte is soms van swakker gehalte, maar almal van hulle se beter gedigte slaag wel daarin om 'n unieke blik of perspektief aan die orde te stel.

Desmond Painter daag die leser intellektueel uit en span herhaling en refreine in meer as een gedig in om 'n kontemporêre dog liriese effek te verkry. “Sondagmiddag” (67) is 'n sensitiewe aftasting van 'n liefdesverhouding, maar bied terselfdertyd 'n blik op die digter se strewe na ontyking wanneer die voorspelbare Afrikaanse liefdesgedig as beeld vir 'n futlose verhouding ingespan word. “Vier Facebook Status Updates” (71) verdien lof vir die fyn maar deurentyd onpretensieuse woordspel.

Fanie Viljoen se verse is van wisselende gehalte. Die skerp sosiale kritiek in “plastiek” (87) word bederf deur die slotstrofe wat nie werklik met die eerste strofe skakel nie; ook is “jy wou mos” (88) 'n ietwat niksseggende vers. Die ironiese en ondermynende blik op poëtiese tegnieke in “dekonstruksie” (85) (boonop met 'n paar slim gekose stekies na digterlike pretensie) vergoed egter ruimskoots vir die gebreke in die ander verse.

Alwyn Roux se stem is gesofistikeerd en kompleks met 'n fassinerende digterlike verbeelding en woordvaardigheid wat hoë verwagtinge wek. In “Tekens” (97) vind die leser 'n stimulerende spel met dubbelsinnighede, terwyl “'n Vreemdeling se graf” (95) met sy uiters konkrete beelde volkome onvoor-

spelbaar verloop en die leser uitdaag. Dit is dalk net in die slot dat die gedig té veel van sy eie raaisel prysgee?

Alhoewel 'n mens soms voel dat Hilda Smits aan haar verse met hulle kenmerkende lang reëls kan snoei, is haar digterstem uniek en herkenbaar. In "die lig val geel ongeskend" (110) is daar 'n meesleurende surrealistiese saamdig van dinge en mense. Hierdie gedig met sy ietwat korter versreëls, maar terselfdertyd met 'n uiters vloeibare kwaliteit wat ook in die sintaksis geregistreer word, is besonder geslaagd.

Izak du Plessis dig oor verganklikheid en verlies, onder meer aangrypend verbeeld deur die figuur van die grootvader wie se lewe deur Alzheimersiekte verwoes word ("Alzheimer", 123)—maar sonder om ooit in die slaggat van geykte seggings te trap. "Pinkster" (124) bied 'n nugter, ekonomiese skets van die grootvader vir wie geloof deel van sy daaglikse roetine is; die blik op dodelike roetine in "Die moeitelose selfmoord van dominee De Waal" (126) getuig weer van 'n skerp waarnemer wat die kern van 'n saak moeiteloos deurgrond.

Pieter Odendaal se beeldgebruik skep soms die indruk van 'n kunsmatige—selfs studentikose—byhaal van wetenskaplike konsepte, maar daar is telkens elemente wat hiervoor vergoed, soos die lieflike slot van "Meiose" (131). Odendaal se gawe vir 'n verbluffende slot kom ook na vore in die slot van "die see glim ..." (133).

Van elk van die ander digters in die bundel is daar ten minste een gedig wat 'n vars perspektief aanbied en wat vermelding verdien: "Overberg" (Gerhard Bothma), "Kaapse herinnering" (G. P. Terblanche), "Van julle droom van drake, ek glo nie in drake nie" (Hendrik van Niekerk), "Môre op Noeleen" (Joan-Mari Barendse), "Stekelbrak" (Wicus Luwes), "hortend" (Oloff de Wet), "Gesoeke: Rosa Luxemburg" (Jaco-Barnard Naudé), "Lyfvaart: 'n pastiche" (Neil Cochrane), "kontra-kompo-

sisie" (Carina van der Walt), "Sneekoningin" (Gisela Ulyatt), "The-sound-of-silence" (Ihette Jacobs) en "laat die kind kom" (Adriaan Coetzee).

Ongelukkig is daar ook die ietwat voorspelbare gedigte, of dié wat nog redelik sterk op clichés steun, byvoorbeeld "Hooglied" (G. P. Terblanche), "Retoor" (Oloff de Wet) en "Sterrekykers" (Ihette Jacobs). Hierdie digters se ander gedigte bewys egter dat hulle tot 'n veel meer oorspronklike aanbod in staat is.

'n Lastige uitgewersfout word op die agterblad opgelet, waar twee digters se name uit die lys gelaat is.

Wie van hierdie digters in die afsienbare toekoms 'n selfstandige bundel die lig sal laat sien, en wie uiteindelik diep spore in die Afrikaanse poësiegrond gaan trap, sal die tyd ons leer. My geld is egter op dié wie se eie stemme nou reeds so duidelik opgeklink het.

Amanda Lourens

alourens@sun.ac.za

Universiteit Stellenbosch

Stellenbosch